VOLUME 7, ISSUE 1, 2023

OLIY TA'LIM MUASSASALARI O'QITUVCHILARI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIKA SHART SHAROITLARI

Mamayoqubova Shahlo Obloqulovna
SamDChTI, fakultet Xorijiy til va adabiyoti Ingliz tili 2,
Ingliz tili nazariyasi va adaboyoti kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya
Ushbu maqolada ta'limdagi mavjud o‘zgarishlar, innovatsion jarayonlar va o‘qituvchilarga qo‘yiladigan zamonaviy talablar hamda ularning innovatsion faoliyatga yo‘naltirilganligi haqida fikr va tavsiyalar berilgan. Bundan tashqari, innovatsion ta'lim muhitida oliy ta'lim muassasalari mutaxassisliklari o'qituvchilarining pedagogik mahorat va ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari, kasbiy kompetentsiyasiga qo'yiladigan talablar mustahkamlangan.

Kalit so'zlar
Ta'lim, innovatsion ta'lim muhiti, maxsus fan o'qituvchisi, pedagogik mahorat, pedagogik qobiliyat, innovatsion faoliyat, innovatsion jarayon, kasbiy kompetentsiya, kompetentsiya, innovatsion ta'lim texnologiyalari, o'quv jarayoni.

KIRISH

O'zbekistonning jahon hamjamiyatidagi taraqqiyoti hozirgi bosqichda yangi ta'lim tizimining shakllanishini belgilab beradi, bu esa texnologiyalarni uzluksiz yangilab borishni anglatadi.

O‘zbekiston Respublikasi ta’lim tizimini modernizatsiya qilish asosan innovatsion jarayonlar bilan bog‘liq. Bunda butun dunyoda ta’lim sohasidagi o‘zgarishlar va tashqi ta’sirlarni hisobga olish kerak: - jamiyatning jadal rivojlanishi o‘zgaruvchan sharoitlarga tez moslasha oladigan kadrlar tayyorlashni taqozo etadi;

- jamiyat hayotidagi o‘zgarishlar bitiruvchilardan bag‘rikenglik va xushmuomalalikni talab qiladi;

- dunyoning yuzaga kelayotgan, tobora kuchayib borayotgan global muammolari tayyorlanayotgan xodimlardan zamonaviy fikrlashni, muammolarni tez va mustaqil hal qilishni talab qiladi;

-jamiyatni demokratlashtirish, bu tanlovga tayyor bo‘lgan yoshlarning siyosiy va ijtimoiy tanlovlarini kengaytirish;

- iqtisodiyotning jadal rivojlanishi, texnika va texnologiyalarning doimiy yangilanib borishi kelajakdagi kadrlarni uzluksiz tayyorlash va qayta tayyorlashni taqozo etadi, bu esa uzluksiz ta’limni yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ushbu talablarni bajarish uchun oliy ta’lim muassasalari uchun kadrlar tayyorlash jarayonini uzluksiz takomillashtirish talab etiladi. Uzluksiz ta’lim muvaffaqiyati o‘qituvchining faollik, tashabbuskorlik, ijodiy fikrlash va innovatsion yechimlarni topa olish kabi shaxsiy fazilatlariga bog‘liq. Binobarin, O‘zbekistonda ta’limni rivojlantirishning eng istiqbolli yo‘nalishlaridan biri professor-o‘qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish, ilg‘or tajribalarni ta’lim jarayoniga joriy etish va innovatsion o‘quv muhitini yaratishdan iborat.

Muvaffaqiyatli va talabchan bo'lishi uchun zamonaviy o'qituvchi har qanday o'zgarishlarga tayyor bo'lishi, yangi sharoitlarga tez va samarali moslasha olishi, yuqori malakaga ega bo'lishi, bilim va ko'nikmalarini tizimli ravishda yangilab turishi, o'z-o'zini rivojlantirishga intilishi, bag'rikeng bo'lishi kerak. Jumladan, oliy ta’lim mutaxassisliklari o‘qituvchilari o‘quv jarayonida

VOLUME 7, ISSUE 1, 2023

innovatsion ta’lim texnologiyalaridan foydalana olishi, fan va texnikaning eng so‘nggi yutuqlarini qo‘llay olishi va tadbiq eta olishi, shuningdek, yangi texnologiyalarni doimiy ravishda qo‘llay bilishi zarur. Buning uchun fan o‘qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish, ularni innovatsion ta’lim muhitiga moslashtirish muhim ahamiyatga ega.

Innovatsion ta'limni rivojlantirishdagi muvaffaqiyat ko'p jihatdan malakali o'qituvchilarning o'z kasbiy faoliyatida jamiyat va shaxslarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga javob beradigan innovatsion rejimda ishlashga tayyorligi bilan bog'liq.

Yigirmanchi asrning o'rtalaridan boshlab innovatsiyalar jahon miqyosida katta ahamiyatga ega bo'ldi. Bu jamiyat taraqqiyoti davrida yuzaga kelgan inqirozlarni bartaraf etish bilan bog'liq. Innovatsion faoliyat, eng avvalo, iqtisodiyotni shakllantirish va rivojlantirishning umumiy yo'nalishlaridan biridir. Zamonaviy jamiyatda innovatsiyalar iqtisodiyotning mavjudligining zaruriy sharti, jamiyat taraqqiyotini belgilovchi asosiy universal omildir. Binobarin, innovatsiyalarning mohiyatini, innovatsion faoliyatni va innovatsion muhitni tushunish uchun ushbu hodisani iqtisodiy tushunish ham hisobga olinishi kerak.

Jamiyatdagi o‘zgarishlarga olib kelishi mumkin bo‘lgan innovatsiyalar kabi sifat ko‘rsatkichlari dunyoning barcha mamlakatlari uchun umumiydir. Bozor iqtisodiyotidagi zarur o'zgarishlar innovatsion jarayonlarni zarur o'lchamlarda rag'batlantirmaydi va ularning barqarorligini ta'minlamaydi. Bunday hollarda tadbirkorlik, ixtiro va sezgirlikni kuchaytirish uchun jamoatchilik darajasida madaniy o'zgarishlar zarur.

Binobarin, innovatsion jarayon har qanday an’anaviy jamiyatning kichik bir qismi ekanligi bilan murakkablashadi. Shuning uchun bunday jamiyatning ijtimoiy tajribasi ko'pincha hech qanday sharoitda o'zgarmaydi. Shu bilan birga, texnik va ijtimoiy rivojlanish faqat tor doiradagi mutaxassislarning ishi emas. Innovatsion jarayonning oqibatlarini butun jamiyatga tarqatmasdan turib, texnik qoloqlikni bartaraf etish mumkin emas. Bu shuni anglatadiki, innovatsion jamiyatga o'tishda odamlar innovatsiyalarni qabul qilishga tayyor bo'lishi va innovatsion faoliyatga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Shunga ko'ra, zamonaviy jamiyatning asosiy elementlaridan biri innovatsion ta'lim tizimi bo'lib, u o'z navbatida o'z siyosati va strategik qarashlariga ega.

Olim va pedagoglarning fikricha, innovatsiyaning asosiy vazifalari pedagogik jarayonning quyidagi tarkibiy qismlari: mazmuni, maqsadi, shakli, usullari, texnologiyasi, vositalari, baholash va boshqarish tizimidir. Shu bilan birga, barcha tadqiqotchilarning fikrlari bir-biriga mos keladi va innovatsion jarayonni o'z-o'zidan izlanish deb hisoblamaslik kerak, chunki bu ataylab qilingan o'zgarish.

Shuni ta'kidlash joizki, ular bir-biriga bog'liq bo'lsa-da, innovatsion jarayonlar muqarrar ravishda mavjud an'anaviy ta'lim tizimiga duch keladi. So'nggi o'n yillikda milliy ta'lim tizimini rivojlantirishda ikkita tendentsiya yuzaga keldi. Bu an'anaviy va innovatsion ta'lim bo'lib, ular bir-biridan sezilarli darajada farq qiladi.

Ma’lumki, an’anaviy ta’lim ta’lim jarayonining markazida turadi. Axborotni uzatish asosan o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi. Talaba axborotni oluvchi sifatida harakat qiladi va o'quv jarayonida passivdir. O‘qituvchi sinfda yetakchi rol o‘ynaydi, ya’ni u bilimlarni o‘quvchilarga ko‘proq og‘zaki tarzda uzatadi. Ularning asosiy vazifasi tinglash, yozib olish, savollarga javob berish va ba'zi hollarda gapirishdir.

Hozirgi vaqtda turli sohalarda, jumladan, ta’lim mazmunini takomillashtirishda innovatsion o‘zgarishlar amalga oshirilmoqda; zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etish; yangi dasturlarni ishlab chiqishning yangi usullarini qo'llash; ta’lim jarayonida o‘quvchilarning

VOLUME 7, ISSUE 1, 2023

o‘z taqdirini o‘zi belgilashi uchun sharoit yaratish; o‘quvchilar va o‘qituvchilarning tafakkurini o‘zgartirish, ularning qarashlarini o‘zgartirish, shuningdek, ta’lim muassasalarida ijodiy innovatsion jamoalarni yaratish va rivojlantirish. Va bu jarayonning barcha qarama-qarshiliklari, uzilishlari va kamchiliklariga qaramay, ular ob'ektiv ijobiydir. Aynan innovatsiyalar davlat va shaxsning ijtimoiy o'zgarishlarga bo'lgan ehtiyojlarini tushunishga yordam beradi, bu ta'limga xos bo'lgan - ta'limni rivojlantirishning eng muhim muammolaridan biridir.

Barcha tadqiqotchilar ta’limdagi innovatsion jarayonlarning mohiyatini yangicha nazariy tushunish innovatsiyalar uzluksizligini ta’minlaydigan yangi pedagogik shart-sharoitlarni ishlab chiqishni taqozo etadi, degan fikrni ilgari suradi. Bu talab, o‘z navbatida, yuqori malakali kadrlar tayyorlash muammosini qo‘yadi va eng avvalo, pedagogik va pedagogik innovatsiyaning tarkibiy qismi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. COMMUNICATIVE APPROACH TO LANGUAGE TEACHING
2. N Teshaboyeva, S Mamayoqubova - МОЛОДОЙ ИССЛЕДОВАТЕЛЬ: ВЫЗОВЫ И …, 2020
3. THE EDUCATIONAL VALUE AND PLACE OF FICTION IN LITERATURE LESSONS
4. MS Obloqulovna, AM Yusupovna - PEDAGOGS jurnali, 2022
5. HUDUDLAR RIVOJLANISHINI STRATEGIK TAHLIL QILISH VA REJALASHTIRISH METODIKASI
6. MS Obloqulovna, S Izatullayeva - … науки в современном мире: теоретические и …, 2022
7. PIRLS-MATNNI O’QISH VA TUSHUNISH DARAJASINI BAHOLASH
8. MS Obloqulovna - PEDAGOGS jurnali, 2022
9. MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA TASHKIL ETILADIGAN TA’LIM-TARBIYA JARAYONLARI
10. MS Obloqulovna - PEDAGOGS jurnali, 2022
11. The esland efl in the world today
12. TG Berdievich, NB Mamasharifovich, MS Oblokulovna… - ACADEMICIA: An International Multidisciplinary …, 2021
13. Pragmatics and Its Role in Touristic Context
14. NB Mamasharifovich, IL Bakhtiyarovna… - JournalNX